

"Justitierådets lagförslag om brottet utlandspionage ger en fläkt av krigets grundlagsändringar"

Publicerad 2013-06-03 10:11

Nils Funcke, tryck- och yttrandefrihetsexpert

KRÖNIKA - av Nils Funcke, f d huvudsekreterare i Yttrandefrihetskommittén

När svenskt luftförsvar under andra världskriget sköt ned ett tyskt flygplan över Uddevalla fick svenska folket inget veta. Av hänsyn till relationen till Tyskland fejkade TT, på uppdrag av UD, ett telegram om att planet navigerat fel och kört in i en bergvägg.

När det kalla kriget var kallt fick svenska folket inget veta om att det alliansfria Sverige som skulle vara neutralt i krig i hemlighet samarbetade och planerat för olika krigsscenarier tillsammans med Nato-länder.

När det svenska luftskyddet inte gick upp för att markera närvaro vid en rysk övning på långfredagen i år oroas försvarsministern. Men Karin Enström oroas inte för den bristande incidentberedskapen utan för att uppgifterna blir offentliga och att svenska folket får veta.

Gemensamt för dessa tre händelser under dessa tre olika perioder och olika utrikespolitiska lägen är att regeringen och myndigheterna lämnat falska, vilsedande eller sökt undertrycka uppgifter till medborgarna. Uppgifter som varit uppenbara för utländska makter.

Styrkan i försvaret av ett land kan inte bara räknas i antalet flygplan, u-båtar och soldater. Insatsförsvaret kan som såväl ÖB som försvarsministern konstaterat knäckas på en vecka. Ska Sverige motstå ett underkuvande krävs en engagerad och upplyst befolkning.

Under andra världskriget när regeringen gjorde den ena eftergiften efter den andra inför påtryckningar från Tyskland hade nedskjutningen av det tyska planet kunnat stärka moralen och försvarsviljan. Men istället spåddes defaitismen på av TT:s falska telegram. TT:s agerade vallhund under kriget genom att på order av utrikesdepartementet likrikta informationen till pressen. TT blev en del av den centrala krisorganisationen och styrdes i praktiken av myndigheterna, bland annat försvarsmakten. Det fick antinazisten GHT:s chefredaktör Torgny Segerstedt att lämna TT:s styrelse.

Några liknande möjligheter som under kriget har regeringen inte att styra informationen i dag men ambitionerna är det inget fel på.

När SvD kunde berätta om incidenten under långfredagen och därmed blottlägga hur det står till med vår incidensförmåga anlägger statsråd och ansvariga politiker bekymrade miner. "Jag tycker inte att de här uppgifterna ska debatteras offentligt." förklarade Karin Enström och sade att hon ser uppgifterna som mycket känsliga och beklagade att de kommit ut i media.

Cecilia Widegren (M) vice ordförande i försvarsutskottet sade att hon förväntar sig "större respekt inte minst av Försvarsmakten".

Det är självfallet ingen helt lätt uppgift att hitta en avvägning mellan skyddet av uppgifter som berör rikets säkerhet och nödvändigheten av att svenska medborgare får klart för sig bristerna i det svenska försvaret. Men här framträder mönstret från andra världskriget och det kalla kriget att svenska folket inte bör få veta det som är uppenbart för andra stater nämligen att det var Natoflyg och inte svenska flygplan som gick upp och markerade närvaro under långfredagen. Det framstår som långsökt att det skulle uppstått någon skada eller men för försvaret av Sverige.

I kombination med utrikesminister Carl Bildts kommentar att det inte finns belegg för att övningen var riktad mot Sverige så kan Enström och Widegrens oro för diskussionen också tolkas som att det handlar en oviljan att stöta sig med Ryssland.

Trots Enströms och Widegrens uttalanden är det osannolikt att försvaret ens kommer att lämna in en anmälan till Justitiekanslern (JK) för brott mot tystnadsplikten. Därtill är det förvånande att Widegren anser sig kunna påstå att uppgifterna i SvD skulle härröra från försvarsmakten.

Enström och Widegrens försök att begränsa en offentlig diskussion om svensk beredskap och försvar ska ses i ett större sammanhang. Regeringen har beställt en utredning som begränsar nyhetsrapporteringen från internationella militära insatser där Sverige deltar.

Förslaget från justitierådet Ella Nyström (SOU 2012:95) är mycket långtgående och illa underbyggt. I stort sett vad som än rapporteras av hemlig natur ska utgöra ett brott om det riskerar att "försvaga" insatsen och även "uppgifter av mer övergripande och politisk art som till exempel avser ländernas inbördes relationer eller ett framtida samarbete" bör enligt utredaren inkluderas.

Även om det inte går att lägga karbonpapper mellan statsrådets uttalanden och utredningar i dag och det som sade och gjorde under kriget finns det gemensamma nämnare. Då vidtogs ändringar i såväl grundlagen som i vanlig lag. Sekretessen var mycket långtgående och med den så kallade 197:an som utfärdades i april 1940 blev det i stort sett omöjligt att meddela uppgifter överhuvudtaget hur perifert de än kunde tänkas påverkade försvaret eller folkförsörjningen.

I dag används sekretessen flitigt och uttalandena av försvarsministern och politiker kan inte tolkas som annat än en uppmaning till dem som har uppgifter att hålla tyst. Förverkligas förslaget att införa brottet utlandspionage kan vi känna en fläkt av de förändringar av grundlagen och andra lagar som riksdagen stiftade under kriget.

red@dagensjuridik.se (mailto:red@dagensjuridik.se)

1 kommentar

Ω

m mån, 2013-06-03 10:43

När det gäller säkerhetspolitik blir det klurigt. Det hela påminner inte så lite om en potmekinkullis som ska undanhållas den breda massan. Vår säkerhetspolitik bygger på traditioner, konventioner, lagar och utredningar som har litet att göra med verkligheten som den ser ut idag. Detta kommer politikerna (oavsett vem det är) aldrig släppa ifrån sig. Juridiken spelar liten roll här. Det är säklart det är helt vansinnigt att de enda som inte ska få veta hur illa ställt det är med svensk försvarsförmåga är det svenska folket (inklusive de flesta riksdagsmän/kvinnor - de förstår helt enkelt inte bättre). Att samtliga våra grannländer vet tämligen exakt vad vi har för förmågor/brister (nästan bara brister) gör det hela till en meningslös, svärbegriplig, charader. För vem lurar egentligen vem (och varför?).

[besvara \(/comment/reply/37946/19358\)](#)

[Anmäl som opassande \(http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/19358?](http://www.dagensjuridik.se/flag/flag/abuse/19358?)

[destination=node%2F37946%3Futm_source%3Danpdm.com%26utm_medium%3Demail%26utm_content%3Dlink%26utm_campaign%3Dnyhetsbrev&token=37fc2d9801a8185e04ffeb1e88d5269a&has_is=1\)](#)

Skriv ny kommentar

Ditt namn: *

E-post: *

Innehållet i detta fält är privat och kommer inte att visas publikt.

Länk:

Kommentar: *

Jag godkänner [villkor för kommentarer \(/2013/06/justitieradets-lagforslag-om-brottet-utlandspionage#comments-terms-of-use-1\)](#)

Uppdatera mig när nya kommentarer tillkommer

Förhandsgranska